

Position Paper Rabobank

Rondetafelgesprek Landschapsgrond

9 juni 2022

Inleiding

Rabobank volgt met interesse het debat over natuurinclusieve landbouw in Nederland en hoe deze te vergroten. Het concept landschapsgrond past in onze land- en tuinbouwvisie 2030 en we zien kansen voor nieuwe verdienmodellen voor agrarische ondernemers in combinatie met ruimte voor de natuur.

Specifiek kijkt Rabobank naar de financiële randvoorwaarden die nodig zijn om de ontwikkeling van landschapsgrond financieel-economisch mogelijk te maken. Om financiering van landschapsgrond mogelijk te maken zijn kasstromen en zekerheden van agrarische ondernemers de belangrijkste factoren. Vooral het aspect van kasstromen heeft onze aandacht bij de ontwikkeling van landschapsgrond. De financiële positie van agrarische ondernemers moet gewaarborgd blijven binnen deze nieuwe vorm van landbouw. Er zijn volgens Rabobank drie scenario's om de financiële positie van de agrariër te waarborgen:

- Afwaardering grond: volledige vergoeding aan ondernemer voor gederfd vermogen.
- Inkomstendering door extensivering: groene en blauwe diensten moeten dit verschil goed gaan maken.
- Of een combinatie van beide scenario's, wat eigenlijk neerkomt op gebiedsgerichte aanpak. Dit ondersteunt ondernemers om zelf reële keuzes te maken voor hun bedrijf binnen ruimtelijke, ecologische en economische kaders.

Randvoorwaarden hiertoe zijn duidelijke beheerafspraken in de breedste zin van het woord over verduurzaming voor ondernemers op basis van een doelenbeleid: emissies, biodiversiteit, waterkwaliteit en bodemkwaliteit. Er moeten duidelijke en eenduidige meetinstrumenten komen om deze te meten (zie ook de nota van RLI "Boeren met toekomst"). Daarnaast is een structurele borging van de methodiek rondom landschapsgronden nodig om een toekomstbestendige onderneming te kunnen exploiteren.

Dit is het uitgangspunt van Rabobank en we gaan graag het gesprek aan met de overheid en andere stakeholders om het concept landschapsgrond verder uit te werken.

Wat is nodig voor de ontwikkeling van landschapsgrond?

Het doel van landschapsgrond is om ruimte te bieden aan landbouwbedrijven die willen extensiveren rondom natuurgebieden. Rabobank ziet het als een mooie kans voor voornamelijk melkveehouders om grond aan het bedrijf te binden. Daarbij is wel perspectief nodig voor agrarische ondernemers. We vragen de overheid aandacht voor de volgende punten:

- ***Functie/bestemming structureel in beleid en wet borgen***

Als de overheid kiest voor landschapsgronden dan zal dit een structurele keuze voor het betreffende gebied moeten zijn van langer dan 10 jaar, om zo landschapsgrond de bestemming van landbouw te behouden. Alleen op die manier wordt perspectief geboden, zodat ondernemers een duidelijk beleid kunnen voeren en investeringen in natuurbeheer kunnen afwegen. Rabobank pleit er verder voor dat het aan de ondernemer zelf overgelaten wordt hoe hij/zij tot natuurinclusieve landbouw komt, passend bij het bedrijf met duidelijke beheerdoelen vanuit de overheid. Daarbij is het belangrijk om het goed te borgen in nationale en EU-wetgeving.

- *Hoge grondprijzen*

Rabobank merkt een sterke wil bij ondernemers om te extensiveren, maar onder andere de hoge grondprijzen vormen een obstakel. Dat dwingt de boer tot intensieve teelt, wat niet altijd goed is voor de natuur en bodem. Vanwege de hoge grondprijzen is er geen prikkel voor ondernemers om te extensiveren. We zien dat de extensiverende melkveehouder op de grondmarkt moet concurreren met telers van vollegrondsgroente, bloembollen, aardappelen en bomen. De economische waarde van een koe in de wei is lager waardoor grasland langzaam lijkt te verdwijnen in regio's waar dit landschappelijk wel gewenst is.

- *Opbrengend vermogen landschapsgrond*

Veruit de belangrijkste factor bij het succesvol implementeren van landschapsgrond is de opbrengst die met deze grond te behalen is. Verduurzaming en extensiveren zorgt op korte termijn voor een inkomstendaling bij vooral melkveehouders. We zien dat het duurzaam uit de markt halen van meeropbrengsten voor melk wisselend succes heeft en zeker nog niet haalbaar is voor de volledige Nederlandse productie.

Ondernemers zijn hier afhankelijk van mogelijkheden tot het verwaarden van groene en blauwe diensten en stapeling van beloning, om natuurbeheer betaalbaar te maken. We zien kansen voor nieuwe verdienmodellen, maar dit zal breder opgepakt moeten worden met verschillende stakeholders, om het verdienmodel ook echt te kunnen versterken. De bestendigheid van deze vergoedingen is voor Rabobank een belangrijk aandachtspunt. Twee andere vragen bij de ontwikkeling van landschapsgrond zijn: welk deel van de vrije verkoopwaarde wordt afgewaardeerd en welke gebruiksbeperkingen komen er op deze gronden?

Met het afwaarderen van grond worden noodzakelijke groene en blauwe diensten feitelijk 'contant gemaakt'. Dit kan zekerheid bieden aan de exploitatie van de bedrijven voor een lange termijn. Het bedrag van afwaardering moet dan wel in relatie staan tot de gebruiksmogelijkheden van de betreffende grond na afwaardering. Het feit dat landschapsgrond blijvend grasland is en niet meer omgezet kan worden in akkerbouwgrond is een belangrijke borging tot extensief gebruik. Belangrijk aandachtspunt is daarbij de bestendigheid van de gebruiksmogelijkheden. Ondernemers gaan verplichtingen aan voor langer termijn en hier hoort ook een lange termijn beeld van gebruiksmogelijkheden bij.

Wat is de inzet van Rabobank?

Op verschillende manieren zet Rabobank in op het stimuleren van meer natuurinclusieve landbouw. We zijn er nog niet, maar hebben de afgelopen jaar verschillende initiatieven in gang gezet.

Open Bodem Index en Biodiversiteitsmonitor

Samen met ASR en Vitens heeft de Rabobank de Open Bodem Index ontwikkeld om de bodemkwaliteit op een objectieve manier te meten. Daarnaast hebben we samen met o.a. WNF en Friesland Campina de Biodiversiteitsmonitor ontwikkeld. Beiden kunnen de standaard worden om de bodemkwaliteit en biodiversiteit objectief te meten en op te nemen in de beheerafspraken voor landschapsgronden.

Rentekorting voor natuurinclusieve landbouw

Onderdeel van ons kredietbeleid is de duurzaamheidsmatrix. De thema's klimaat, energie, dierenwelzijn, biodiversiteit, bodemgebruik, samenwerking in de regio en sociale omgeving zijn thema's die met onze klanten worden besproken en vastgelegd in de duurzaamheidsmatrix. Vanaf dit jaar kunnen alle melkveehouders met duurzaamheidsscore A en een financiering van meer dan 1 miljoen in aanmerking komen voor een rentekorting van 0,2 procent. Rabobank heeft als doel om die korting ook mogelijk te maken voor andere landbouwsectoren én voor boeren met een financiering van minder dan één miljoen euro. Boeren merken dit dus in hun duurzaam en financieel rendement. Rabobank faciliteert en stimuleert onze klanten met een aantrekkelijker rentetarief.

Investeringsfonds Duurzame Landbouw

Naast de waardering en het faciliteren van verduurzaming heeft het Groenfonds samen met Rabobank en andere banken het Investeringsfonds Duurzame Landbouw opgezet om de transitie richting verduurzaming van de primaire agrarische sector mogelijk te maken. Door een lagere aanvankelijke aflossingsverplichting en lage renteverplichtingen worden ondernemers hierin gefaciliteerd. Boeren worden betaald voor het feit dat ze al aan de toekomstige normen voldoen door het geven van financiële incentives. Gecombineerd met hun eigen bijdrage in de verbetering van de financiële performance heeft dit ook een gunstig effect op het risicoprofiel van het bedrijf en daarmee een gunstig effect op de renteopslag.

Grondcoöperatie Rijkdom

Om met een oplossing te komen voor de hoge grondprijzen is Grondcoöperatie Rijkdom opgericht. De Grondcoöperatie moet Friese boeren helpen met een beter verdienmodel. De coöperatie verbindt boeren en private investeerders om samen grond aan te kopen. Doordat private investeerders en boeren via de coöperatie samen grond kopen, samen de verantwoordelijkheid nemen voor het beheer van deze grond, en op basis van gezamenlijke doelen voor natuurbeheer deze grond beheren, wordt de natuur beschermd en kunnen boeren blijven boeren. Private investeerder vragen minder rendement in ruil voor verbetering van de biodiversiteit. De coöperatie is een initiatief van melkveehouder Pieter van der Valk dat Rabobank samen met Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw, LTO Noord, NAJK, Boer & Natuur heeft ondersteund. Wij geloven in de verdere ontwikkeling van grondcoöperaties.

Herallocatiefonds in Noord-Brabant (pilot)

Al enige tijd zijn we in Noord-Brabant bezig met het herallocatiefonds waarin samen met het Rijk, provincie en andere partijen gekeken wordt hoe gebiedsprocessen op een onafhankelijke manier gefaciliteerd kunnen worden. Het besluitvormingsproces loopt traag, maar Rabobank staat klaar om financieel bij te dragen aan het herallocatiefonds. Het besluit daarvoor ligt bij de provincie.

Tot slot

De ontwikkeling van landschapsgrond vraagt om structureel en langdurig beleid met kadering van beheer en vergoedingen. Los van de wettelijke borging is het noodzakelijk dat de waardedaling van grond en inkomstenderving opgevangen wordt door aan de ene kant financiële compensatie voor de afwaardering, maar aan de andere kant het bestendigen van de groene en blauwe diensten zodat daar ook voldoende inkomsten gerealiseerd kunnen worden om natuurbeheer op de gronden mogelijk te maken.

Het verder ontwikkelen van deze nieuwe vormen van landbouw vraagt om goede privaat-publieke samenwerkingsverbanden. We trekken graag op met de overheid en andere stakeholders om de ontwikkeling van landschapsgrond mogelijk te maken. Alleen als we samen de handen ineen slaan, kan invoering van landschapsgrond in ons land een kans maken.